

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

דברים פרק ב'

(ו) כי יהוה אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את המדבר הגדל הזה זה ארבעים שנה יהוה אלהיך עמך לא חסרת דבר: (ו) כי יהוה אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את המדבר הגדל הזה זה ארבעים שנה יהוה אלהיך עמך לא חסרת דבר: (ו) ארי יי אלהי ברכך בכל עבד ידך ספק לה צרכך במהרה ית מדברא רבא דרין דנו ארבעין שניו מימרא דיי אלהי בסעדה לא מנעתא מדעם:

(ח) ונעבר מאת אחינו בני עשו הישבים בשעיר מדרה הערבה מאילת ומעצין גבר ונפן ונעבר דרה מדבר מואב: (ח) ונעבר מאת אחינו בני עשו הישבים בשעיר מדרה הערבה מאילת ומעצין גבר ונפן ונעבר דרה מדבר מואב: (ח) ועברנא מקדם אחונא בני עשו דיתבין בשעיר מארח מישרא מאילת ומעצין גבר ואתפנינא ועברנא ארח מדברא דמואב:

(ט) ויאמר יהוה אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לה מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי את ער ירשה: (ט) ויאמר יהוה אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לה מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי את ער ירשה: (ט) ואמר יי לי לא תעור על מואבאי ולא תתגרי למעבר עמהון קרב ארי לא אתן לה מארעה ירתא ארי לבני לוט יהבית ית לחית ירתא:

(י) האמים לפנים ישבו בה עם גדול ורב ורם פענקים: (י) האמים לפנים ישבו בה עם גדול ורב ורם פענקים: (י) אימתני מלקרמין יתיבו בה עם רב וסגי ותקיה כגבראי:

(יא) רפאים יחשבו אף הם פענקים והמאבים יקראו להם אמים: (יא) רפאים יחשבו אף הם פענקים והמאבים יקראו להם אמים: (יא) גבראי מתחשבין אף אנון כגבראי ומואבאי קרו להון אימתני:

(יב) ובשעיר ישבו החרים לפנים ובני עשו יירשום וישמידום מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה ישראל לארץ ירשתו אשר נתן יהוה להם: (יב) ובשעיר ישבו החרים לפנים ובני עשו יירשום וישמידום מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה ישראל לארץ ירשתו אשר נתן יהוה להם: (יב) ובשעיר יתיבו תראי מלקרמין ובני עשו תרכנון ושצנינו מקרמיהון ויתיבו באתריהון כמא די עבד ישראל לארעא ירתתה דיהב יי להון:

(יג) עתה קמו ועברו לכם את נחל זרד ונעבר את נחל זרד: (יג) עתה קמו ועברו לכם את נחל זרד ונעבר את נחל זרד: (יג) פנו קומו ועברו לכוון ית נחלא דזרד ועברנא ית נחלא דזרד:

(יד) והימים אשר הלכנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמנה שנה עד תם כל הדור אנשי המלחמה מקרב המחנה כאשר נשבע יהוה להם: (יד) והימים אשר הלכנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמנה שנה עד תם כל הדור אנשי המלחמה מקרב המחנה כאשר נשבע יהוה להם: (יד) וימאי די הלכנא מרקם גיאה עד די עברנא ית נחלא דזרד תלתין ותמני שניו עד דספ כל דרא גברי מגיחי קרבא מגו משריתא כמא די קיים יי להון:

(טו) וגם יד יהוה היתה בם להמם מקרב המחנה עד תמם: (טו) וגם יד יהוה היתה בם להמם מקרב המחנה עד תמם: (טו) ואי מהא מן קדם יי הות כהון לשציוותהון מגו משריתא עד דשלימו:

(טז) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למוות מקרב העם: (טז) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למוות מקרב העם: (טז) והוה פד שלימו כל גברי מגיחי קרבא לממת מגו עמא:

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

(יז) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (יח) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (יט) וּמִלֵּיל יְיָ עָמִי לְמִימְרֵי: (יח) אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת גְּבוּל מוֹאָב אֶת עֵר: (יח) אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת גְּבוּל מוֹאָב אֶת עֵר: (יח) אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת גְּבוּל מוֹאָב יַת לְחֵית: (יט) וְקִרְבַּת מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן אֵל תִּצְרַם וְאֵל תִּתְגַּר בָּם כִּי לֹא אַתָּן מֵאֲרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לָךְ יְרֻשָׁה כִּי לְבְנֵי לוֹט נְתַתִּיָּהּ יְרֻשָׁה: (יט) וְקִרְבַּת מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן אֵל תִּצְרַם וְאֵל תִּתְגַּר בָּם כִּי לֹא אַתָּן מֵאֲרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לָךְ יְרֻשָׁה כִּי לְבְנֵי לוֹט נְתַתִּיָּהּ יְרֻשָׁה: (יט) וְתִקְרַב לְקַבֵּל בְּנֵי עַמּוֹן לֹא תִצְוֹר עֲלֵיהֶן וְלֹא תִתְגַּרִי לְמַעַבְד עִמָּהֶן קִרַב אָרִי לֹא אַתָּן מֵאֲרֶעָא בְּנֵי עַמּוֹן לָךְ יְרֻשָׁה אָרִי לְבְנֵי לוֹט יְהַבְתָּה יְרֻשָׁה:

(כ) אֲרֶץ רְפָאִים תִּחְשַׁב אִף הוּא רְפָאִים יֵשְׁבוּ בָּהּ לְפָנִים וְהָעַמִּנִּים יִקְרְאוּ לָהֶם זְמוּמִים: (כ) אֲרֶץ רְפָאִים תִּחְשַׁב אִף הוּא רְפָאִים יֵשְׁבוּ בָּהּ לְפָנִים וְהָעַמִּנִּים יִקְרְאוּ לָהֶם זְמוּמִים: (כ) אֲרֶעָא גְּבֻרָא מִתְחַשְׁבָּא אִף הִיא גְּבֻרָא יְתִיבוּ בָּהּ מִלְּקַדְמִין וְעַמּוֹנָא קִרְוּ לָהֶן חֲשֻׁבִין:

(כא) עַם גְּדוֹל וְרַב וְרַם כְּעַנְקִים וַיִּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם: (כא) עַם גְּדוֹל וְרַב וְרַם כְּעַנְקִים וַיִּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם: (כא) עַם רַב וְסִגִּי וְתִקְוִיָּה גְּבֻרָא וְשִׁעְנוֹן יְיָ מִקְדָּמֵיהֶן וְתִרְכַּנּוֹן וַיִּתִּיבוּ בְּאַתְרֵיהֶן:

(כב) כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְבְנֵי עֵשָׂו הַיִּשְׁבִּים בְּשִׁעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת הַחֲרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (כב) כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְבְנֵי עֵשָׂו הַיִּשְׁבִּים בְּשִׁעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת הַחֲרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (כב) כַּמָּא דִּי עֲבַד לְבְנֵי עֵשָׂו דִּיתְבִּין בְּשִׁעִיר דִּי שִׁעִי יַת חוֹרְאֵי מִקְדָּמֵיהֶן וְתִרְכַּנּוֹן וַיִּתִּיבוּ בְּאַתְרֵיהֶן עַד יוֹמָא הַדִּין:

(כג) וְהָעוֹיִם הַיִּשְׁבִּים בְּחֻצְרִים עַד עֵזָה כְּפַתְרִים הַיִּצְאִים מִכְּפַתֵּר הַשְּׁמִידִם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם: (כג) וְהָעוֹיִם הַיִּשְׁבִּים בְּחֻצְרִים עַד עֵזָה כְּפַתְרִים הַיִּצְאִים מִכְּפַתֵּר הַשְּׁמִידִם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם: (כג) וְעוֹאֵי דִיתְבִּין בְּרַפִּיחַ עַד עֵזָה קַפּוּטְקָאֵי דִנְפִקוּ מִקַּפּוּטְקָאֵי שִׁעְנוֹן וַיִּתִּיבוּ בְּאַתְרֵיהֶן:

(כד) קוֹמוּ סְעוּ וְעִבְרוּ אֶת נַחַל אֲרֶגְוֹ רְאֵה נְתַתִּי בְיַדְךָ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן הָאֲמֹרִי וְאֶת אֲרֻצּוֹ הַחַל רֶשֶׁת וְהַתְּגַר בּוֹ מִלְּחָמָה: (כד) קוֹמוּ סְעוּ וְעִבְרוּ אֶת נַחַל אֲרֶגְוֹ רְאֵה נְתַתִּי בְיַדְךָ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן הָאֲמֹרִי וְאֶת אֲרֻצּוֹ הַחַל רֶשֶׁת וְהַתְּגַר בּוֹ מִלְּחָמָה: (כד) קוֹמוּ טוּלוּ וְעִבְרוּ יַת נַחֲלָא דְאֲרֶגְוֹ חוּזִי דְמִסְרִית בְּיַדְךָ יַת סִיחֹן מִלְּכָא דְחֲשַׁבּוֹן אֲמֹרָא וַיַּת אֲרֻעָה שְׂרִי לְתַרְכוּתָהּ וְאַתְגַּרִי לְמַעַבְד עִמָּה קִרְבָּא:

(כה) הַיּוֹם הַזֶּה אַחַל תַּת פַּחַדְךָ וַיִּרְאֶתְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשְּׁמִים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמֵעָה וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפְּנֵיָךְ: (כה) הַיּוֹם הַזֶּה אַחַל תַּת פַּחַדְךָ וַיִּרְאֶתְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשְּׁמִים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמֵעָה וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפְּנֵיָךְ: (כה) יוֹמָא הַדִּין אֲשִׁרִי לְמַתָּן זַעְתָּה וְחִלְתָּה עַל אִפִּי עַמִּמָּא דִּי תַחֲוֹת כָּל שְׁמִיָּא דִּי יִשְׁמְעוּן שְׁמֵעָה וַיִּזְעִעוּן וַיִּדְחַלּוּן מִן קַדְמָךְ:

(כו) וְאֲשַׁלַּח מִלְּאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֻמוֹת אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן דְּבָרֵי שְׁלוֹם לֵאמֹר: (כו) וְאֲשַׁלַּח מִלְּאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֻמוֹת אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן דְּבָרֵי שְׁלוֹם לֵאמֹר: (כו) וְשִׁלַּחִית אֲזַגְדִּין מִמִּדְבַּרָא דְקְדֻמוֹת לְוַת סִיחֹן מִלְּכָא דְחֲשַׁבּוֹן פְּתַגְמֵי שְׁלָמָא לְמִימְרֵי:

(כז) אֲעִבְרָה בְּאֲרֻעָה בְּדַרְךָ אֶלָּה לֹא אֶסוּר יְמִין וְשְׁמֵאוֹל: (כז) אֲעִבְרָה בְּאֲרֻעָה בְּדַרְךָ אֶלָּה לֹא אֶסוּר יְמִין וְשְׁמֵאוֹל: (כז) אַעֲבַר בְּאֲרֻעָה בְּאֲרֻעָה בְּאֲרֻעָה בְּאֲרֻעָה אֶסְטִי יְמִינָא וְשְׁמֵאוֹלָא:

(כח) אֲכַל בְּכַסֵּף תִּשְׁבְּרֵנִי וְאֲכַלְתִּי וּמִים בְּכַסֵּף תִּתֶּן לִי וְשִׁתִּיתִי רַק אֲעִבְרָה בְּרַגְלִי: (כח) אֲכַל בְּכַסֵּף תִּשְׁבְּרֵנִי וְאֲכַלְתִּי וּמִים בְּכַסֵּף תִּתֶּן לִי וְשִׁתִּיתִי רַק אֲעִבְרָה בְּרַגְלִי: (כח) עֲבוּרָא בְּכַסְפָּא תִזְבְּוּ לִי וְאִיכּוּל וּמִיָּא בְּכַסְפָּא תִתֶּן לִי וְאַשְׁתִּי לְחוּד אַעֲבַר בְּרַגְלִי:

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

(כט) כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי בְנֵי עֵשׂוּ הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר וְהַמּוֹאָבִים הַיִּשְׁבִּים בְּעֵד עַד אֲשֶׁר אָעִבַר אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ: (כט) כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי בְנֵי עֵשׂוּ הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר וְהַמּוֹאָבִים הַיִּשְׁבִּים בְּעֵד עַד אֲשֶׁר אָעִבַר אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ: (כט) כָּמֵא דִּי עֲבַדוּ לִי בְנֵי עֵשׂוּ דִּיתְבִּין בְּשַׁעִיר וּמוֹאָבָא דִּיתְבִּין בְּלַחֲתָא עַד דְּאֵעֲבַר יַת יַרְדֵּנָא לְאֶרְעָא דִּי אֱלֹהֵנָא יְהִי לָנָא:

(ל) וְלֹא אָבָה סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן הַעֲבַרְנוּ בּוּ פִי הַקְּשָׁה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת רוּחוֹ וְאִמְץ אֶת לִבְבוֹ לְמַעַן תִּתֵּנוּ בְיָדְךָ כִּיּוֹם הַזֶּה: (ל) וְלֹא אָבָה סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן הַעֲבַרְנוּ בּוּ פִי הַקְּשָׁה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת רוּחוֹ וְאִמְץ אֶת לִבְבוֹ לְמַעַן תִּתֵּנוּ בְיָדְךָ כִּיּוֹם הַזֶּה: (ל) וְלֹא אָבִי סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן לְמִשְׁבָּקָא לְמַעַבְרָא בְּתַחֲמוּמָא אֲרִי אֲקִשִׁי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יַת רוּחֲךָ וְתַקִּיף יַת לִבְךָ בְּדִיל לְמַמְסָרָה בְיָדְךָ כִּיּוֹמָא הַדִּין:

(לא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רְאֵה הַחֲלֹתִי תֵת לְפָנֶיךָ אֶת סִיחֹן וְאֶת אֶרְצוֹ הַחֵל רֶשֶׁת לְרֶשֶׁת אֶת אֶרְצוֹ: (לא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רְאֵה הַחֲלֹתִי תֵת לְפָנֶיךָ אֶת סִיחֹן וְאֶת אֶרְצוֹ הַחֵל רֶשֶׁת לְרֶשֶׁת אֶת אֶרְצוֹ: (לא) וַיֹּאמֶר יְיָ לִי חֲזִי שְׂרִיתִי לְמַמְסַר קְרָמְךָ יַת סִיחֹן וְיַת אֶרְעָה שְׂרִי לְתַרְכוּתָהּ לְמִירַת יַת אֶרְעָה:

(לב) וַיֵּצֵא סִיחֹן לְקַרְאֲתָנוּ הוּא וְכָל עַמּוֹ לְמַלְחָמָה יְהֻצָּה: (לב) וַיֵּצֵא סִיחֹן לְקַרְאֲתָנוּ הוּא וְכָל עַמּוֹ לְמַלְחָמָה יְהֻצָּה: (לב) וַיִּפֶּק סִיחֹן לְקַדְמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמּוֹ לְאִגָּחָא קְרָבָא לְיַחֲזִי: (לב) וַיִּתְנַהּוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ וַנִּפֶּךְ אֹתוֹ וְאֶת בְּנֵי וְאֶת כָּל עַמּוֹ: (לב) וַיִּתְנַהּוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ וַנִּפֶּךְ אֹתוֹ וְאֶת בְּנֵי וְאֶת כָּל עַמּוֹ: (לב) וַיִּמְסְרֵהּ יְיָ אֱלֹהֵנָא קְרָמָנָא וּמַחְנָא יַתָּה וְיַת בְּנוֹהֵי וְיַת כָּל עַמּוֹהָ:

(לד) וַנִּלְכַּד אֶת כָּל עָרָיו בְּעֵת הַהוּא וַנַּחֲרֵם אֶת כָּל עִיר מִתָּם וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף לֹא הִשְׁאֲרֵנוּ שְׂרִיד: (לד) וַנִּלְכַּד אֶת כָּל עָרָיו בְּעֵת הַהוּא וַנַּחֲרֵם אֶת כָּל עִיר מִתָּם וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף לֹא הִשְׁאֲרֵנוּ שְׂרִיד: (לד) וַכִּבְשָׁנָא יַת כָּל קְרוּוְהֵי בְּעַדְנָא הַהִיא וַגְּמַרְנָא יַת כָּל קְרוּי גְבַרְיָא וְנִשְׂיָא וְטַפְלָא לֹא אִשְׁאֲרֵנָא מִשׁוּב:

(לה) רַק הַבְּהֵמָה בְּזוּזָנוּ לָנוּ וְשִׁלַּל הָעָרִים אֲשֶׁר לְכַדְנוּ: (לה) רַק הַבְּהֵמָה בְּזוּזָנוּ לָנוּ וְשִׁלַּל הָעָרִים אֲשֶׁר לְכַדְנוּ: (לה) לְחוּד בְּעִירָא בְּנָא לָנָא וְעִדִי קְרוּיָא דִּי כִּבְשָׁנָא:

(לו) מִעֲרַעַר אֲשֶׁר עַל שֵׁפֶת נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּנַחַל וְעַד הַגִּלְעָד לֹא הִיְתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר שָׂגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת הַכֹּל נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ: (לו) מִעֲרַעַר אֲשֶׁר עַל שֵׁפֶת נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּנַחַל וְעַד הַגִּלְעָד לֹא הִיְתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר שָׂגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת הַכֹּל נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ: (לו) מִעֲרַעַר דִּי עַל פִּיֵּי נַחֲלָא דְאַרְנֹן וְקְרָתָא דִּי בְּנַחֲלָא וְעַד גִּלְעָד לֹא הוּת קְרָתָא דִּי תַקְפַּת מַנְנָא יַת כָּלָא מִסַּר יְיָ אֱלֹהֵנָא קְדַמְנָא:

(לז) רַק אֶל אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לֹא קְרַבְתָּ כָּל יַד נַחַל יַבֶּק וְעָרֵי הָהָר וְכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: (לז) רַק אֶל אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לֹא קְרַבְתָּ כָּל יַד נַחַל יַבֶּק וְעָרֵי הָהָר וְכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: (לז) לְחוּד לְאֶרְעָא בְּנֵי עַמּוֹן לֹא קְרַבְתָּא כָּל פִּיֵּי נַחֲלָא יַבֶּקָא וְקְרוּי טוּרָא וְכָל דִּי פְקִיד יְיָ אֱלֹהֵנָא:

ג (א) וַנִּפְּן וַנַּעַל דְרָךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן לְקַרְאֲתָנוּ הוּא וְכָל עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֶדְרָעִי: (א) וַנִּפְּן וַנַּעַל דְרָךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן לְקַרְאֲתָנוּ הוּא וְכָל עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֶדְרָעִי: (א) וְאִתְפְּנִינָא וְסִלְקִינָא אֲרַח דְּמִתְנָן וַנִּפֶּק עוֹג מֶלֶךְא דְּמִתְנָן לְקַדְמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמּוֹ לְאִגָּחָא קְרָבָא אֶדְרָעִי:

ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נִתְתִּי אֹתוֹ וְאֶת כָּל עַמּוֹ וְאֶת אֶרְצוֹ וְעִשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר עִשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֲשַׁבּוֹן: (ב)

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֵל תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידָךְ נִתְּתִי אֹתוֹ וְאֵת כָּל עַמּוֹ וְאֵת אֶרְצוֹ וְעֵשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עֵשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבוֹן: (ב) וַאֲמַר יי' לִי לֹא תִדַחַל יְתֵה אֲרִי בִידָךְ מִסְרִית יְתֵה וְיֵת כָּל עַמּוֹה וְיֵת אֶרְעָה וְתַעֲבֹד לָהּ כַּמָּא דִּי עֲבַדְתָּא לְסִיחֹן מֶלְכָא דְאַמְרָאָה דִּי יֵתֵב בְּחֻשְׁבוֹן:

(ג) וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיַדְנוּ גַם אֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן וְאֵת כָּל עַמּוֹ וְנַכְהוּ עַד בִּלְתֵּי הַשָּׂאִיר לֹו שְׂרִיד: (ג) וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיַדְנוּ גַם אֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן וְאֵת כָּל עַמּוֹ וְנַכְהוּ עַד בִּלְתֵּי הַשָּׂאִיר לֹו שְׂרִיד: (ג) וַיְמַסֵּר יי' אֱלֹהֵנָא בְּיַדְנָא אֹף יֵת עוֹג מֶלְכָא דְמַתְנֵן וְיֵת כָּל עַמּוֹה וּמַחְנוּהֵי עַד דְלָא אֲשַׁתְּאֵר לָהּ מִשׁוּב:

(ד) וְנַלְכַד אֶת כָּל עָרָיו בְּעַת הַהוּא לֹא הָיְתָה קָרְיָה אֲשֶׁר לֹא לִקְחָנוּ מֵאַתָּם שְׂשִׁים עִיר כָּל חֶבְל אֲרָגֹב מִמְּלַכַת עוֹג בְּבִשָּׁן: (ד) וְנַלְכַד אֶת כָּל עָרָיו בְּעַת הַהוּא לֹא הָיְתָה קָרְיָה אֲשֶׁר לֹא לִקְחָנוּ מֵאַתָּם שְׂשִׁים עִיר כָּל חֶבְל אֲרָגֹב מִמְּלַכַת עוֹג בְּבִשָּׁן: (ד) וְכַבְשָׁנָא יֵת כָּל קְרוּוּהֵי בְּעַדְנָא הַהִיא לֹא הָוּת קְרַתָּא דִּי לֹא נִסְבְּנָא מִנְהוֹן שְׁתִּין קְרוּוִין כָּל בֵּית פְּלֹה טְרוּכְוִנָא מְלַפְוִתָּא דְעוֹג בְּמַתְנֵן:

(ה) כָּל אֶלֶּה עָרִים בְּצֻרַת חוּמָה גְבוּהָ דִלְתִים וּבָרִיחַ לְבַד מְעָרֵי הַפְּרוּזֵי הַרְבֵּה מְאֹד: (ה) כָּל אֶלֶּה עָרִים בְּצֻרַת חוּמָה גְבוּהָ דִלְתִים וּבָרִיחַ לְבַד מְעָרֵי הַפְּרוּזֵי הַרְבֵּה מְאֹד: (ה) כָּל אֶלֶּיזוֹ קְרוּוִין פְּרִיכוֹ מִקְפֹּן טוֹר דַּם דִּילְתֹו דְשִׁין וְעַבְרִין בַּר מִקְרוּי פְּצֻחֵיָא סָגִי לְחָדָא:

(ו) וַנַּחֲרֵם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ חֻשְׁבוֹן הַחֲרָם כָּל עִיר מִתָּם הַנְּשִׁים וְהַטָּף: (ו) וַנַּחֲרֵם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ חֻשְׁבוֹן הַחֲרָם כָּל עִיר מִתָּם הַנְּשִׁים וְהַטָּף: (ו) וְגַמְרָנָא יְתֵהוֹן כַּמָּא דִּי עֲבַדְנָא לְסִיחֹן מֶלְכָא דְחֻשְׁבוֹן גַּמַּר כָּל קְרוּי גַבְרֵיָא נְשִׂיָא וְטַפְלָא:

(ז) וְכָל הַבְּהֵמָה וְשָׁלַל הָעָרִים בְּזוּגוֹ לָנוּ: (ז) וְכָל הַבְּהֵמָה וְשָׁלַל הָעָרִים בְּזוּגוֹ לָנוּ: (ז) וְכָל בְּעִירָא וְעָרֵי קְרוּיָא בְּזִנָּא לָנָא:

(ח) וְנָקַח בְּעַת הַהוּא אֶת הָאָרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מְלָכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנְּחַל אֲרָנֹן עַד הַר חֶרְמוֹן: (ח) וְנָקַח בְּעַת הַהוּא אֶת הָאָרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מְלָכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנְּחַל אֲרָנֹן עַד הַר חֶרְמוֹן: (ח) וְנִסְבְּנָא בְּעַדְנָא הַהִיא יֵת אֶרְעָא מִיַּדָּא תַרְוֵין מִלְכֵי אֲמְרָאָה דִּי בְּעֵבְרָא דִּיַּרְדֵּנָא מִנְּחַלָּא דְאַרְנֹן עַד טוֹרָא דְחֶרְמוֹן:

(ט) צִידֻנִים יִקְרָאוּ לְחֶרְמוֹן שְׂרִין וְהָאֱמֹרִי יִקְרָאוּ לֹו שְׁנִיר: (ט) צִידֻנִים יִקְרָאוּ לְחֶרְמוֹן שְׂרִין וְהָאֱמֹרִי יִקְרָאוּ לֹו שְׁנִיר: (ט) צִידֻנִים יִקְרָאוּ לֹו שְׁנִיר: (ט) צִידֻנִים יִקְרָאוּ לֹו שְׁנִיר: (ט) צִידֻנִים יִקְרָאוּ לֹו שְׁנִיר: (ט) צִידֻנִים יִקְרָאוּ לֹו שְׁנִיר:

(י) כָּל עָרֵי הַמִּישָׁר וְכָל הַגִּלְעָד וְכָל הַבְּשָׁן עַד סַלְכָה וְאֶדְרְעֵי עָרֵי מִמְּלַכַת עוֹג בְּבִשָּׁן: (י) כָּל עָרֵי הַמִּישָׁר וְכָל הַגִּלְעָד וְכָל הַבְּשָׁן עַד סַלְכָה וְאֶדְרְעֵי עָרֵי מִמְּלַכַת עוֹג בְּבִשָּׁן: (י) כָּל קְרוּי מִישְׁרָא וְכָל גִּלְעָד וְכָל דְמַתְנֵן עַד סַלְכָה וְאֶדְרְעֵי קְרוּי מְלַפְוִתָּא דְעוֹג בְּמַתְנֵן:

(יא) כִּי רַק עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן נִשְׂאָר מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים הִנֵּה עָרְשׁוֹ עָרְשׁ בְּרֹזֶל הָלָהּ הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עִמּוֹן תִּשְׁעֵי אַמּוֹת אַרְבָּע אַמּוֹת רְחֹבָה בְּאַמַּת אִישׁ: (יא) כִּי רַק עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן נִשְׂאָר מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים הִנֵּה עָרְשׁוֹ עָרְשׁ בְּרֹזֶל הָלָהּ הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עִמּוֹן תִּשְׁעֵי אַמּוֹת אַרְבָּע אַמּוֹת רְחֹבָה בְּאַמַּת אִישׁ: (יא) אָרִי לְחוּד עוֹג מֶלְכָא דְמַתְנֵן אֲשַׁתְּאֵר מִשְׂאֵר גַבְרֵיָא הָא עָרְסָה עָרְסָא דְפְרוּזָלָא הָלָא הִיא בְּרַבַּת בְּנֵי עִמּוֹן תִּשְׁעֵי אַמּוֹן אַרְבָּע אַמּוֹן פְּתִיָה בְּאַמַּת מֶלֶךְ:

(יב) וְאֵת הָאָרֶץ הַזֹּאת יְרִשְׁנוּ בְּעַת הַהוּא מְעֵרְעֵר אֲשֶׁר עַל נַחַל אֲרָנֹן וְחֻצֵי הַר הַגִּלְעָד וְעָרָיו נְתַתִּי לְרְאוּבֵנִי וְלְגָדִי: (יב) וְאֵת הָאָרֶץ הַזֹּאת יְרִשְׁנוּ בְּעַת הַהוּא מְעֵרְעֵר אֲשֶׁר עַל נַחַל אֲרָנֹן וְחֻצֵי הַר הַגִּלְעָד וְעָרָיו נְתַתִּי לְרְאוּבֵנִי וְלְגָדִי: (יב) וְיֵת אֶרְעָא

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

הָרָא וְרִיתָנָא בְּעֵדְנָא הָהִיא מְעַרְעֵד דִּי עַל נַחְלָא דְאַרְנֵן וּפְלִגּוּת טוּרָא דְגַלְעָד וְקְרוּוְהִי יְהִיבִית לְשִׁבְטָא דְרָאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְגָד:

(יג) וַיִּתֵּר הַגִּלְעָד וְכָל הַבָּשָׁן מִמְּלֶכֶת עוּג נָתַתִּי לְחֻצֵי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה כָּל חֶבֶל הָאָרֶגֶב לְכָל הַבָּשָׁן הַהוּא יִקְרָא אֶרֶץ רְפָאִים: (יג) וַיִּתֵּר הַגִּלְעָד וְכָל הַבָּשָׁן מִמְּלֶכֶת עוּג נָתַתִּי לְחֻצֵי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה כָּל חֶבֶל הָאָרֶגֶב לְכָל הַבָּשָׁן הַהוּא יִקְרָא אֶרֶץ רְפָאִים: (יג) וְשָׂאֵר גִּלְעָד וְכָל דְּמִתְנֵן מִלְּפִנְיָא דְעוּג יְהִיבִית לְפִלְגּוּת שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה כָּל בֵּית פְּלֹה טְרַכּוּנָא לְכָל מִתְנֵן הַהוּא מִתְקַרֵי אֶרְעָא גְבַרְיָא:

(יד) יָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת כָּל חֶבֶל אֶרֶגֶב עַד גְּבוּל הַגִּשּׁוּרִי וְהַמְעַכְתִּי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל שְׁמוֹ אֶת הַבָּשָׁן חוֹת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (יד) יָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת כָּל חֶבֶל אֶרֶגֶב עַד גְּבוּל הַגִּשּׁוּרִי וְהַמְעַכְתִּי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל שְׁמוֹ אֶת הַבָּשָׁן חוֹת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (יד) יָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה נָסִיב יָת כָּל בֵּית פְּלֹה טְרַכּוּנָא עַד תְּחוּם גִּשּׁוּרָאָה וְאַפְקִירוּס וְקָרָא יְתָהוּן עַל שְׁמֵהּ יָת מִתְנֵן כְּפַרְנֵי יָאִיר עַד יוֹמָא הַרְיִן:

(טו) וְלִמְכִיר נָתַתִּי אֶת הַגִּלְעָד: (טו) וְלִמְכִיר נָתַתִּי אֶת הַגִּלְעָד: (טו) וְלִמְכִיר יְהִיבִית יָת גִּלְעָד:

(טז) וְלָרָאוּבֵנִי וְלָגָדִי נָתַתִּי מִן הַגִּלְעָד וְעַד נַחַל אֶרְנֵן תּוֹף הַנַּחַל וְגַבֵּל וְעַד יַבֵּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן: (טז) וְלָרָאוּבֵנִי וְלָגָדִי נָתַתִּי מִן הַגִּלְעָד וְעַד נַחַל אֶרְנֵן תּוֹף הַנַּחַל וְגַבֵּל וְעַד יַבֵּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן: (טז) וְלִשְׁבְטָא דְרָאוּבֵן וְלִשְׁבְטָא דְגָד יְהִיבִית מִן גִּלְעָד וְעַד נַחְלָא דְאַרְנֵן גּוֹ נַחְלָא וְתְחוּם וְעַד יוֹבְקָא דְנַחְלָא תְחוּם בְּנֵי עַמּוֹן:

(יז) וְהָעֲרֹבָה וְהִירְדוֹן וְגַבֵּל מִכְנָרֶת וְעַד יָם הָעֲרֹבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אֲשֵׁרֶת הַפְּסָגָה מְזֻרְחָה: (יז) וְהָעֲרֹבָה וְהִירְדוֹן וְגַבֵּל מִכְנָרֶת וְעַד יָם הָעֲרֹבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אֲשֵׁרֶת הַפְּסָגָה מְזֻרְחָה: (יז) וּמִיִּשְׂרָאֵל וַיִּרְדְּנָא וְתְחוּמָהּ מִגְּנוּסֵר וְעַד יִמָּא דְמִיִּשְׂרָאֵל יִמָּא דְמִלְחָא תַּחוּת מִשְׁפָּה מְרֻמָּתָא מְדִינָחָא:

(יח) וְאַצּוּ אֲתַכֶּם בְּעַת הַהוּא לְאֹמֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלוּצִים תַּעֲבְרוּ לִפְנֵי אַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חֵיל: (יח) וְאַצּוּ אֲתַכֶּם בְּעַת הַהוּא לְאֹמֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלוּצִים תַּעֲבְרוּ לִפְנֵי אַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חֵיל: (יח) וּפְקֻדִית יִתְכוּן בְּעֵדְנָא הָהִיא לְמִימְרֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְהִי לְכוּן יָת אֶרְעָא הָרָא לְמִירְתָּהּ מְזֻרְזוּן תַּעֲבְרוּן קֳדָם אַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל מְזֻרְזוּ חֵילָא:

(יט) רַק נְשִׁיכֶם וְטַפְכֶם וּמִקְנֵכֶם יִדְעִיתִי כִּי מִקְנֵה רַב לָכֶם יִשְׁבוּ בְּעֵרִיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם: (יט) רַק נְשִׁיכֶם וְטַפְכֶם וּמִקְנֵכֶם יִדְעִיתִי כִּי מִקְנֵה רַב לָכֶם יִשְׁבוּ בְּעֵרִיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם: (יט) לְחוּד נְשִׁיכֶם וְטַפְלְכוֹן וּבְעֵרִיכוֹן יִדְעֵנָא אֲרִי בְּעִיר סָגִי לְכוּן יִתְכוּן בְּקִרְוִיכוֹן דִּי יְהִיבִית לְכוּן:

(כ) עַד אֲשֶׁר יָנִיחַ יְהוָה לְאַחֵיכֶם כָּכֶם וַיִּרְשׁוּ גַם הֵם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם בְּעֵבֶר הִירְדוֹן וְשִׁבְתֶּם אִישׁ לִירִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם: (כ) עַד אֲשֶׁר יָנִיחַ יְהוָה לְאַחֵיכֶם כָּכֶם וַיִּרְשׁוּ גַם הֵם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם בְּעֵבֶר הִירְדוֹן וְשִׁבְתֶּם אִישׁ לִירִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם: (כ) עַד דִּי יָנִיחַ יְיָ לְאַחֵיכֶם כְּכֹחוֹן וְיִרְתּוּן אַף אַנְוֵן יָת אֶרְעָא דִּי אֱלֹהֵינוּ יְהִי לְכוּן בְּעֵבֶרָא דִּירְדְנָא וְתִתְכוּבוּן גְּבַר לִירִשְׁתָּהּ דִּי יְהִיבִית לְכוּן:

(כא) וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בְּעַת הַהוּא לְאֹמֵר עֵינִיךָ הִרְאֵת אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְשָׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה בֶּן יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל הַמְּמַלְכוֹת אֲשֶׁר אִתָּה עִבֵר שְׁמָה: (כא) וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בְּעַת הַהוּא לְאֹמֵר עֵינִיךָ הִרְאֵת אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְשָׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה בֶּן יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל הַמְּמַלְכוֹת אֲשֶׁר אִתָּה עִבֵר

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

שְׁמָה: (כא) וַיֵּת יְהוָה יְהוֹשִׁיעַ פְּקֻדֹתַי בְּעַדְנָא הֵי יָא לְמִימְרָ עֵינֵיךָ חֲזָאָה יֵת כֹּל דִּי עֵבֶד יִי אֶלְהָכוּן לְתַרְזִין מְלַכְיָא הָאֲלִין כּוּן יְעַבְדּוּ יִי לְכֹל מְלַכּוּתָא דִּי אֵת עֵבֶד לְתַמּוּן:

(כב) לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם: (כג) לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם: (כד) לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם: (כה) לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם: (כו) לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם: (כז) לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם:

רָש"י

(יח) אתה עובר היום את גבול מואב וגו' מול בני עמון – מכאן שארץ עמון לכל אפון:

(כ) ארץ רפאים תחשב – ארץ רפאים נחשבת אף היא לפי שהרפאים ישבו בה לפנים אבל לא זו היא שנתתי לאברהם:

(כג) והעוים היושבים בחאריים וגו' – עוים מפלשתיים הם שעמהם הם נחשבים בספר יהושע שנאמר חמשה סרני פלשתיים העזתי והאשדודי והאשקלוני והגתי והעקרוני והעוים ומפני השבועה שנשבע אברהם לאבימלך לא יכלו ישראל להוציא ארבע מידם והבאתי עליהם כפתורים והשמידום וישבו תחתם ועבדו אתם מותרים לקחתם מידם:

(כד) תחת כל השמים – למד שעמדה חמה למשה ביום מלחמת עוג (ס"א סיחון) ונדע הדבר תחת כל השמים:

(כו) ממדבר קדמות – אע"פ שלא אני המקום לקרוא לסיחון לשלום למדתי ממדבר סיני מן התורה שקדמה לעולם כשבא הקב"ה ליתנה לישראל חזר אותה על עשן וישמעאל וגלוי לפניו שלא יקבלוהו ואע"כ פתח להם בשלום אף אני קדמתי את סיחון בדברי שלום. ד"א ממדבר קדמות ממך למדתי שקדמת לעולם יכול היית לשלוח צדק אחד ולשקרף את המצריים אבל שלחתי מן המדבר אל פרעה לאמר שלח את עמי במתון:

(כז) כאשר עשו לי בני עשו – לא לענין לעבור את ארבע אלף למען מוכר אוכל ומים: עד אשר אעבור את הירדן – מוסב על אעברה בארץ:

(ל) החלתי את לפניך – כפה שר של אמוריים של מעלה תחת רגליו של משה והדריכו על אורו:

(לז) ויבא סיחון – לא שלח בשביל עוג לעזור לו ללמדך שלא היו כריכין זה לזה:

(ז) כי ה' אלהיך ברכך – לפיכך לא תכפו (ס"א תכפרו) את טובתו להראות כאילו אתם עניים אלא הראו עצמכם עשירים:

(ח) ונפן ונעבור – לכל אפון הפכנו פנים להלך רוח מזרחית:

(ט) ואל תחגר בם – לא אחר להם על מואב אלא מלחמה אבל מיראים היו אותם ונראים להם כשהם מזויינים לפיכך כתיב ויגר מואב מפני העם שהיו שוללים ובוזים אותם אבל בבני עמון נאמר ואל תחגר בם שום גרוי בשכר נגיעות אמם שלא פרסמה על אביה כמו שעשתה הבכירה שקראה שם בנה מואב: ער – שם המדינה:

(י) האמים לפנים וגו' – אתה סבור שזו ארץ רפאים שנתתי לו לאברהם לפי שהאמים שהם רפאים ישבו בה לפנים אבל לא זו היא כי אותן רפאים הורשתי מפני בני לוט והושבתים תחתם:

(יא) רפאים יחשבו וגו' – רפאים היו נחשבים אותם אומים כענקים הנקראים רפאים ע"ש שכל הרואה אותם ידיו מתרפות: אמים – ע"ש שאימתם מוטלת על הבכיות וכן ובשעיר יסבו החורים ונתתם לבני עשו:

(יב) יירשום – לשון הווה כלומר נתתי בהם כח שיהיו מורשיים אותם והולכים:

(טו) היתה בם – למחר ולהומם בתוך מ' שנה שלא יגרמו לבניהם עוד להתעבב במדבר:

(יז) וידבר ה' אלי וגו' – אבל משילוח המרגלים עד כאן לא נאמר צפ' [ז] וידבר אלא ויאמר (ללמדך שכל ל"ח שנה שהיו ישראל נזופים לא נתיחד עמו הדבור כלשון חבה פנים אל פנים וישבו הדעת ללמדך שאין השכינה שורה על הנביאים אלא בשביל ישראל: אנשי המלחמה – מבין עשרים שנה היוצאים לצבא:

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

שיאן הוא חרמון הרי לו ארבעה שמות למה הולכנו לכתוב להגיד שצח א"י שהיו ארבע מלכויות מחפאות בכך זו אומרת על שמי יקרא וזו אומרת על שמי יקרא: שני – הוא שלג בלשון אשכנז ובלשון כנען:

(יא) מיתר הרפאים – שהרגו אמרפל וחזיריו בעשתרות קרנים והוא פלט מן המלחמה שנאמר ויצא הפליט זהו עוג: באמת איש – באמת עוג:

(יב) ואת הארץ הזאת ירשנו בעת ההוא – האמורה למעלה מנחל ארנן ועד הר חרמון: מערער אשר על נחל ארנן – אינו מחובר לראשו של מקרא אלא לסופו על נחתי לראובני ולגדי אצל לענין ירושה עד הר חרמון היה:

(יג) והוא יקרא ארץ רפאים – היא אותה שנתתי לאברהם:

(טז) תוך הנחל וגבל – כל הנחל ועד מעבר לשפתו כלומר עד ועד בכלל ויותר מכאן:

(יז) מכנרת – מעבר הירדן המערבי היה ונחלת בני גר מעבר הירדן המזרחי ונפל בגורלם רוחב הירדן כנגדה ועוד מעבר שפתו עד כנרת והו שגאמר והירדן וגבול הירדן ומעבר לו:

(יח) ואלו אחכס – לבני ראובן וגד היה מדבר: לפני אחיכס – הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם שנאמר וטרף זרוע אף קדקד:

(לג) ואת בניו – בנו כתיב שהיה לו בן גבור כמוהו:

(לד) מהים – אנשים. צדיק סיחון נאמר בזונו לנו לשון ציוה שהיתה חביבה עליהם ובזוים איש לו וכצדאו לבינת עוג כבר היו שבעים ומלאים והיתה צויה בעיניהם ומקרעין ומשליכין בהמה ובגדים ולא נטלו כי אם כסף וזהב לכך נאמר בזונו לנו לשון ציון כך נדרש בספרי צפ' וישב ישראל בשטים:

(לז) כל יד נחל יבק – כל אכל נחל יבק: וכל אשר היה ה' אלהינו. שלא לכבוש הנחנו:

(א) ונפן ונעל – כל זל כפון הוא עלייה:

(ב) אל תירא אותו – ובסיחון לא הולך לומר אל תירא אותו אלא מתיירא היה משה שלא תעמוד לו זכות שמש לאברהם שנאמר ויצא הפליט והוא עוג:

(ד) חבל ארגב – מתרגמין בית פלך טרכונא וראיתי תרגום ירושלמי במגלת אסתר קורא לפלטיין טרכונין למדתי חבל ארגוב הפרכיא היכל מלך כלומר שהמלכות נקראת על שמה וכן את הארגוב דמלכים אכל היכל מלך הרגו פקח בן רמליהו לפקחיה למדתי שכך נקראת שם ההפרכיא:

(ה) מערי הפרזי – פרוזות ופתוחות בלא חומה וכן פרוזת תשב ירושלים:

(ו) החרם – לשון הוה הלוך וכלות:

(ח) מיד – מרשות:

(ט) ידנים יקראו לחרמון וגו' – ובמקום אחר (בפרשת ואתחנן) הוא אומר ועד הר

נביא – ישעיה פרק א'

(א) חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלם בימי עזיהו יותם אחו יחזקיהו מלכי יהודה: (ב) שמעו שמים והאזיני ארץ כי יהוה דבר בגנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי: (ג) ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן: (ד) הוי גוי חטא עם כבוד עון זרע מרעים בגנים משחיתים עזבו את יהוה נאצו את קדוש ישראל נזרו אחר: (ה) על מה תפנו עוד תוסיפו סדה כל ראש לחלי וכל לבב דוי: (ו) מבף רגל ועד ראש אין בו מתם פצע וחבורה ומכה טריה לא זרו ולא חבשו ולא רבכה בשמן: (ז)

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

אֲרַצְכֶם שְׁמַמָּה עָרִיכֶם שְׂרָפוֹת אֵשׁ אֲדַמְתֶּכֶם לְנַגְדְּכֶם זָרִים אֲכָלִים אֶתְהָ וּשְׁמַמָּה כְּמִהֲפַכְתָּ זָרִים: (ח) וְנוֹתַרְהָ בַת צִיּוֹן כְּסִפָּה בְכָרֶם כְּמִלוֹנָה בְּמִקְשָׁה כְּעִיר נְעוּרָה: (ט) לֹאֵלֶי יְהוָה עֲבָאוֹת הִוְתִיר לָנוּ שָׂרִיד כְּסֹדֶם הָיִינוּ לְעִמְרָה דְמִינוּ: (י) שָׁמְעוּ דְבַר יְהוָה קִצְיָנֵי סֹדֶם הָאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִם עִמְרָה: (יא) לָמָּה לִי רַב זְבָחִיכֶם יֹאמֶר יְהוָה שְׁבַעֲתֵי עֲלוֹת אֵילִים וְחֻלָּב מְרִיאִים וְדָם פָּרִים וּכְבָשִׁים וְעִתוּדִים לֹא חָפְצָתִי: (יב) כִּי תִבְאוּ לָרְאוֹת פָּנַי מִי בָקֵשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם רְמַס חֲצֵרִי: (יג) לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא מִנְחַת שָׂוָא קִטְרֶת תוֹעֵבָה הִיא לִי חֲדָשׁ וְשֶׁבֶת קָרָא מִקְרָא לֹא אוֹכַל אֲנִי וְעִצְרָה: (יד) חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׁנָאָה נִפְשִׁי הָיוּ עָלַי לְטָרַח נִלְאִיתִי נִשְׂאָ: (טו) וּבְפָרְשֶׁכֶם כְּפִיכֶם אֲעֲלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי תִרְבוּ תִפְלָה אֵינְנִי שָׁמַע יָדֵיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ: (טז) רְחֲצוּ הַזְּבוּב הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלֵיכֶם מִנְגַד עֵינַי חֲדָלוּ הָרַע: (יז) לְמַדּוּ הַיֵּטֵב דְרָשׁוּ מִשְׁפָּט אֲשֶׁרוֹ חֲמוּץ שִׁפְטוֹ יָתוּם רִיבּוֹ אֲלִמְנָה: (יח) לָכוּ נָא וְנִזְכָּחָה יֹאמֶר יְהוָה אִם יְהִיוּ חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנִים כְּשָׁלֹג יִלְבִּינוּ אִם יֹאדִימוּ כְּתוֹלַע כְּצִמְרֵי יְהִיוּ: (יט) אִם תֵּאָבּוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוֹב הָאָרֶץ תֵּאֲכָלוּ: (כ) וְאִם תִּמְאָנוּ וּמְרִיתֶם חָרַב תֵּאֲכָלוּ כִּי פִי יְהוָה דְּבַר: (כא) אֵיכָה הִיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נְאֻמְנָה מְלֹאֲתֵי מִשְׁפָּט צֶדֶק יִלִּין בָּהּ וְעִתָּהּ מִדְרָצִיחִים: (כב) כְּסִפָּה הָיָה לְסִיגִים סְבָאָה מְהוּל בְּמִים: (כג) שָׂרִיד סוֹדְרִים וְחֲבָרֵי גִנְבִים כֹּלֹּ אֲהַב שַׁחַד וְרִדָּף שְׁלֹמֹנִים יָתוּם לֹא יִשְׁפֹטוּ וְרִיב אֲלִמְנָה לֹא יָבֹא אֲלֵיהֶם: (כד) לָכוּ נָאִם הָאָדוֹן יְהוָה עֲבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל הוּא אֲנַחֵם מְצָרֵי וְאֲנַקְמָה מְאוֹיְבֵי: (כה) וְאֲשִׁיבָה יָדַי עָלֶיךָ וְאֲצַרְךָ כִּפְרוּ סִיגִיךָ וְאֲסִירָה כֹּל בְּדִילְךָ: (כו) וְאֲשִׁיבָה שִׁפְטֶיךָ כְּבָרָאשְׁנָה וְיַעֲצִיךָ כְּבַתְחִלָּה אַחֲרַי כֹּן יִקְרָא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קִרְיָה נְאֻמְנָה: (כז) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדָּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה:

משנה – אהלות פרק יח'

(א) כִּי־צֵד בּוֹצְרִים בֵּית הַפָּרֶס, מִזִּים עַל הָאָדָם וְעַל הַפְּלִים, וְשׁוֹנִים וּבּוֹצְרִים וּמוֹצִיאִים חוּץ לְבֵית הַפָּרֶס, וְאַחֲרֵים מִקְבָּלִים מֵהֶם וּמוֹלִיכִים לָגֶת. אִם נִגְעוּ אֵלָיו בְּאֵלוֹ, טְמֵאִים כְּדִבְרֵי בֵּית הַלֵּל. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, אוֹחוֹ אֶת הַמְּגָל כְּסִיב אוֹ בּוֹצֵר בְּצוּר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַכְּפִישָׁה וּמוֹלִיךְ לָגֶת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּכָרֶם הַנְּעִשָׂה בֵּית הַפָּרֶס. אֲבָל נוֹטַע בֵּית הַפָּרֶס, יִמְכַר לְשׁוֹק:

לאורייתא, אבל לטומאת בית הפרס דרבנן היא לא חשבינן לה הכשר. ומשום הכי נקט ותני מזין על האדם ועל הכלים כדי שיהיו טהורים מטומאה לאורייתא, ואע"פ שחוזרין ומיטמאין בבית הפרס בשעת זליעה, תו לא מיטמאו ענבים בנגיעתם שמום טומאת בית

רע"ב – (א) כיצד בוצרים בית הפרס – והיו הענבים שגדלו בו טהורים: מזין על האדם ועל הכלים – בשלישי: ושונים – בשני: ומוליאין חוץ לבית הפרס – ואע"ג דהבזר לגת הוכשר לקבל טומאה והוא משמנה עשר דבר שגזרו בו זיום, הגי מילי לטומאה

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

שהוא בוצר בו צסיב של דקל, ללא מקבל טומאה: או בוצר בצור – והוא אבן חדה ללאו כלי היא: ונתן לתוך כפישה – כלי גדול שכובשים בו זיתים ללאו בת קבולי טומאה היא: ומוליד לגת – אפילו הוא עצמו, לכיון דזהיר ואית ליה הכירא שמניח ככפישה לא נגע: זמה דברים אמורים זכרם הנעשה בית הפרס – שהיו גפנים ואילנות נטועים בו קודם שנעשה בית הפרס: אבל הנוטע – לכתחילה בבית הפרס: ימכר לשוק – דקנסינן ליה מפני שלא היה לו ליטע בבית הפרס. ואין הלכה כרבי יוסי:

(ב) שְׁלֹשָׁה בֵּית פְּרָסוֹת הֵן, הַחֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר, נִטְעַת כָּל נֹטַע, וְאֵינָה נִזְרַעַת כָּל זָרַע, חוּץ מִזְרַע הַנֶּקֶצַר. וְאֵם עֶקְרוֹ, צוֹבֵר אֶת גְּרֵנוֹ לְתוֹכוֹ וְכוֹבְרוֹ בְּשִׁטֵּי כְּבָרוֹת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֲמָרִים, הַתְּבוּאָה בְּשִׁטֵּי כְּבָרוֹת, וְהַקְטָנוֹת בְּשִׁלֹּשׁ כְּבָרוֹת. וְשׂוֹרֵף אֶת הַקֵּשׁ וְאֶת הָעֵצָה, וּמְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמִשְׂא, וְאֵינּוּ מְטַמֵּא בְּאֵהָל:

ישה, שלא להרבות את הטומאה: וכוזרו בשתי כברות – זו אחר זו, שמא נתערב עמו עגס כשעורה: והקטניות בשלש – לפי שהקטניות יש בהן עפר יותר מבצואה, משום הכי חישיי בהו טפי. אבל טהורין הן שהרי לא הוכשרו. והלכה כחכמים: ושורף את הקש ואת העצה – בתוך השדה, שמא יש בהן עגס כשעורה: קש – תבן של תבואה: ענה – תבן של קטניות: ומטמאה במגע ובמשא – שדה בית הפרס שאמרנו: ואינה מטמאה בצוהל – לכל טומאתה משום עגס כשעורה, ועגס כשעורה אינו מטמא בצוהל:

(ג) שְׂדֵה שְׂאֵבֶד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ, נִזְרַעַת כָּל זָרַע, וְאֵינָה נִטְעַת כָּל נֹטַע. וְאֵין מְקַיְמִין בָּהּ אֵילָנוֹת, חוּץ מֵאֵילָן סָרְק שְׂאֵינּוּ עוֹשֶׂה פְרוֹת. וּמְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמִשְׂא וּבְאֵהָל:

להרגיל בני אדם לשם, משום דמטמאה בצוהל אחמור בה טפי: חוץ מאילן סרק – דמותר ליטע בה. ומהו אילן סרק, שאינו עושה פירות:

(ד) שְׂדֵה בּוֹכִין, לֹא נִטְעַת, וְלֹא נִזְרַעַת, וְעַפְרָה טְהוֹר, וְעוֹשִׂים מִמֶּנָּה תַנּוּרִים לְקַדְשֵׁי. וּמוֹדִים בֵּית שְׂמָאֵי וּבֵית הַלֵּל שְׂבוּדָקִים לְעוֹשֶׂה פֶּסַח, וְאֵין בּוֹדְקִין

הפרס כל כמה ללא הוכשר הכשר גמור: ואחרים – שלא נכנסו בבית הפרס: מקבלין – מן הבוצרים: ומוליכין לגת – בכלים אחרים. אבל הבוצרים אין מוליכין אותן לגת, לפי שהגת מלא משקין ומתכשרי בהו הכשר גמור: ואם נגעו אלו ואלו – הבוצרים נגעו באחרים המקבלין: טמאים – המקבלים ומטמאין כל הענבים, שהאדם שנטמא בבית הפרס נעשה אב הטומאה ומטמא אדם וכלים: בית שמאי אומרים אוחז את המגל – דסברי הבוצר לגת הוכשר אפילו לטומאת בית הפרס, ומשום הכי הליך שיאחז המגל

רע"ב – (ז) שלשה בית הפרס הן – כדקח חשיב להו ואזיל. שדה שנחרש בה קבר, ושדה שאבד בה קבר, ושדה זוכים: ניטעת כל נטע – נטוע בה כל אילנות שיראה. ומתניתין ללא כר' יוסי דאסר לעיל. ואיכא למימר דאף ר' יוסי לא אסר אלא ליטע בה כרס בצבד משום דהבוצר לגת הוכשר, אבל אל שאר אילנות: חוץ מזרע הנקצר – אבל זרע הנעקר עם שרשיו, חיישינן שמא יביא עגס כשעורה עם העפר העולה עם השרשים הנעקרים: ואם עקרו – אותו זרע הנקצר: אבד את גרנו לתוכו – לתוך השדה עצמה ודש אותו שם, ולא יביאנו לבית עד אחר

רע"ב – (ג) נזרעת כל זרע – הכי גרסינן ברוב הספרים. אבל בתוספתא קתני אינה נזרעת כל זרע. וכן היא בעיני: ואינה ניטעת כל נטע – ולא מיבעיא דאין נטועין לכתחילה, אלא אף הנטוע לא יקיים, שלא

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

לְתַרְוֹמָהּ. וּלְנֹזֵר, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, בּוֹדְקִין. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, אֵין בּוֹדְקִין. בִּיצֵד הוּא בּוֹדֵק, מִבֵּיא אֶת הָעֶפֶר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִסִּיטוֹ וְנִתְּנָה לְתוֹךְ כְּבָרָה שֶׁנִּקְבְּיָה דְקִים, וּמִמָּחָה, אִם נִמְצָא שָׁם עֵצִים כְּשִׁעוּרָה, טָמֵא:

כדמפרש בסופא, ואם לא נמצא שם עמס כשעורה, הולך ועושה את פסחו: ואין בודקין לתרומה – לדוקא לפסח סומך אבדיקה זו, משום דטומאת בית הפרס דרבנן, וחכמים לא העמידו דבריהם במקום כרת, שמי שאינו מקריב קרבן פסח דמועדו חייב כרת, אבל בתרומה לאין באכילתה כי אם עשה, העמידו דבריהם במקום עשה ואין מועלת דביקה זו להתירו בתרומה: ולנזיר – שהלך שם: בית שמאי אומרים בודקין – ואם לא נמצא שם עמס כשעורה אינו מגלח: ובית הלל אומרים אין בודקין – דבין נמצא ובין לא נמצא מגלח ומביא קרבן: את העפר הוא יכול להסיטו – כגון עפר תחוח: וממחה – עושה דק דק בידו כדי שיראה אם יש בו עמס כשעורה:

רע"ב – (7) שדה זוכים – מקום רחוק מבית הקברות שמוסיבין שם המטה של המת ומתוועדין וזוכין שם: לא ניטעת ולא נזרעת – צפרק קמא דמועד קטן בגמרא מפרש, למשום יאוש זבלים נגעו זה, לכיון שכן הוא, מתאישים הבעלים ממנה והוא לא כמיצר שהחזיקו בו רבים ואסור לקלקלו. ודוקא כשנתיאשו הבעלים, שהחזיקו בו הרבים כדון. אבל לא נתיאשו להשתא שלא כדון החזיקו בו, מותר לקלקלו: ועפרה טהור – ללא מחזקינן זה טומאה כלל: ועושים ממנו תנורים לקודש – מה שאין כן בשני בית הפרס הראשונים: שבדקים לעושה פסח – אשדה שנחרש זה קצר קאי, לאם הלך שם אדם ונריך לשחוט את פסחו, בודקים אותה

(ה) בִּיצֵד מִטְהַרִּין בֵּית הַפֶּרֶס, נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ שְׁלִשָּׁה טַפָּחִים, אוֹ נִתְּנָה עַל גְּבִי שְׁלִשָּׁה טַפָּחִים. אִם נָטַל מִחֲצִי אֶחָד שְׁלִשָּׁה טַפָּחִים, וְנִתְּנָה עַל גְּבִי חֲצִי אֶחָד שְׁלִשָּׁה טַפָּחִים, טָהוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אִפְלוּ נָטַל מִמֶּנּוּ טַפַּח וּמִחֲצָה, וְנִתְּנָה עָלָיו טַפַּח וּמִחֲצָה מִמְּקוֹם אֶחָד, טָהוֹר. הַרְוֵץ בֵּית הַפֶּרֶס בְּאַבְנִים שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהִסִּיטוֹ, טָהוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אִף הָעוֹזֵק בֵּית הַפֶּרֶס, טָהוֹר:

טהור – כיון לאינו יכול להסיטו. שאם היה מהלך על גבן וניסעות, איכא למיחש אהיסט עמס שתחיהו: אף העוזה – החופר ומשליך האבנים. אם עשה כן בכל בית הפרס, טהור. עוזה, לשון ויעזקה ויסקלהו (ישעיה ה) ואין הלכה כר' שמעון:

רע"ב – (ה) כילד מטהרין בית הפרס – אבית הפרס הראשון קאי, שהוא שדה שנחרש זה קצר: נוטלין ממנו שלשה טפחים – כשיעור עומק המחרישה שמגלגלת העצמות: ר' שמעון אומר כו' – ואין הלכה כרבי שמעון: הרואה – לשון רכפה של אבנים:

(ו) הַמְהַלֵּךְ בְּבֵית הַפֶּרֶס עַל אֲבָנִים שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהִסִּיטוֹ, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁבָחוּן יָפָה, טָהוֹר. עַל אֲבָנִים שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִסִּיטוֹ, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁבָחוּן רַע, טָמֵא. הַמְהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים, בְּהָרִים וּבְסֻלְעִים, טָמֵא. בָּיִם וּבְשׁוֹנֵית, טָהוֹר. וְאִיזָהוּ הַשׁוֹנֵית, כָּל מְקוֹם שֶׁהֵי אֵין עוֹלָה בְּזַעֲפוֹ:

עליהו, טמא הרוכב, לכיון לכוח התחתון רע, מחמת משא העליון ניסטו והוא כאלו הוא מסיט העמס. אבל אם היה כח הנרכב יפה, לא חשיב הרוכב כמסיט העמס. והיכי דמי אדם שכווחו רע, כל שרוכבו וארכובותיו נוקשות. ובהמה שכווחה רע, כל שרוכבה

רע"ב – (ו) המהלך בבית הפרס – בשדה שנחרש זה קצר: על אבנים שהוא יכול להסיטו – כגון על גבי אבנים שאינן תקועות וקבועות בארץ והם ניסטות מחמת העובר עליהן, ועמס כשעורה ניסט מכוחו. ורוכב על גבי אדם או בהמה [שכווחן רע והוליכוהו

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

זים ובשונות, שאין קוצרים שם מת. אצל טומאת אוירה של ארץ העמים יש בהן, שגזרו על אוירה לחלות, שהתרומה וקדשים שנכנסו לאויר ארץ העמים ולא נגעו בגושה לא אוכלין ולא שורפין; בזעפו – כשהם הולך וסוער:

(ז) הקוֹנֵה שְׂדֵה בְּסוּרְיָא, סְמוּכָה לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, אִם יָכוֹל לְהַפְנִס לָהּ בְּטַהֲרָה, טְהוּרָה, וְחִיבָת בְּמַעֲשָׂוֹת וּבְשִׁבְיַעִית. וְאִם אֵינֶנּוּ יָכוֹל לְהַפְנִס לָהּ בְּטַהֲרָה, טְמֵאָה, וְחִיבָת בְּמַעֲשָׂוֹת וּבְשִׁבְיַעִית. מְדוּרוֹת הַגּוֹיִם, טְמֵאִים. כַּמָּה יִשָּׂא בְּתוֹכָן וַיְהִי צָרִיף בְּדִיקָה, אַרְבָּעִים יוֹם, אַף עַל פִּי שְׂאִין עִמּוֹ אֲשֶׁה. וְאִם הָיָה עֶבֶד אוֹ אֲשֶׁה מְשִׁמְרִים אוֹתוֹ, אֵינֶנּוּ צָרִיף בְּדִיקָה:

בסוריא, דהשתא אין יכול ליכנס בה בטרה, עפרה של אותה שדה טמא כחובה לארץ: מדורות הגוים – שצארץ ישראל: טמאים – שקוצרין נפליהן צבתייהן: ארבעים יום – כשיעור יצירת הולד: אע"פ שאין עמו אשה – דגוים פרואים בעריות ומציאין נשים לצבתייהן צלילה: עבד – של ישראל: או אשה – ישראלית: משמרין – המדור של גוים, שלא יקצרו שם:

ומטילה גללים: זהרים ובסלעים – אף על פי שאין קוצרים שם מה: טמא – מפני עפר ארץ העמים שמתגלגל שם: זים ובשונות טהור – מטומאת גושה. שגזרו על גושה של ארץ העמים לשרוף תרומה וקדשים שנגעו בעפרה ואין שורפין תרומה וקדשים שצאו

רע"ב – (ז) הקונה שדה בסוריא – ארם נהרים וארם טובה שכבש דויל. ועפרה טמא כחובה לארץ, וחייבת במעשרות ובשבועיות כארץ ישראל: אם יכול להכנס לה בטרה – שאין ארץ העמים מפסיק בין אותה שדה שקנה, לארץ ישראל: טהורה – אותה שדה ואפילו אגושא דידה לא גזרו, כיון שהיא של ישראל, למשום הכי קתני הקונה שדה. אצל אם היה רוחב טפח מארץ העמים או מצית הקצרות מפסיק בין ארץ ישראל לשדה שקנה

(ח) אֵת מֵה הֵם בּוֹדְקִים, אֵת הַבֵּיבִים הַעֲמֻקִּים וְאֵת הַמַּיִם הַסְּרוּחִים. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, אַף הָאֲשֵׁפְתוֹת וְעֵפֶר הַתְּחוּת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, כָּל מְקוֹם שֶׁהַחֹזֵר וְהַחֲלָדָה יְכוּלִים לְהֵלֵךְ בּוֹ, אֵינֶנּוּ צָרִיף בְּדִיקָה:

העפר תיחוח: חזיר וצדלס – דרכן לחפור ולחפש תחת הקרקע, ואם ימצאו נפל קבור יוציאוהו משם: צדלס – חיה שקורין לה בערביע אלכז"ע:

רע"ב – (ח) הביצין העמוקים – נטרות שמקלחין מהן השופכין לרשות הרבים. ויש ספרים שכתוב בהן הכוכים, לשון כוך, מערה שתחת הקרקע: ועפר התיחוח – לאיכא למיחש למחמת הנפל שקצרו שם נעשה

(ט) הָאֲצִטּוּנִיּוֹת, אֵין בָּהֶם מְשׁוּם מְדוּר גּוֹיִם. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עִיר גּוֹיִם שְׁחַרְבָּה, אֵין בָּהּ מְשׁוּם מְדוּר גּוֹיִם. מְזַרְח קְסָרִין וּמַעֲרַב קְסָרִין, קְבָרוֹת. וּמְזַרְח עֵבֶד הָיָה סָפֵק, וְטַהֲרוּהוּ חֻכְמַיִם. רַבִּי וּבֵית דִּינֹו נִמְנֹו עַל קִינֵי וְטַהֲרוּהוּ:

גמליאל: קצרות – כלומר ידוע שהם קצרות: היה ספק – אם מארץ העמים אם מארץ ישראל: וטהרוהו – דחשבוהו כארץ ישראל. אי נמי, היה ספק אם היו שם קצרות אם לאו, וטיהרוהו שהעידו שאין שם קצרות: קיני

רע"ב – (ט) אצטבא – עשויה לנוי לפני הבתים ואין קוצרין שם נפלים: עיר גוים שחרבה – ערי ארץ ישראל שזרו בה גוים וחרבה מן הגוים, אין בהם משום מדור גוים, שחיות מצויות שם ומולאיים כל הנפלים שנקצרו שם. ואין הלכה כרבן שמעון בן

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

– עס מקום. והיו נוהגים צו טומאה מספק, עד שנמנו עליו רצי וצית דינו וטיהרוהו:

(י) עֲשֶׂרָה מְקוֹמוֹת אֵין בָּהֶן מְשׁוּם מְדוּר גּוֹיִם, אֶהְלִי הָעֲרַבִּיִם, וְהַסְּפּוֹת, וְהַצְּרִיפִין, וְהַבְּרַגְנִין, וְהָאֱלֻקְטִיּוֹת, וּבֵית שַׁעַר, וְאֹיֶרֶה שֶׁל חָצֵר, וְהַמְּרֻחָז, וּמְקוֹם הַחֲצִיִּם, וּמְקוֹם הַלְּגִיּוֹנוֹת:

רע"ב – (י) אהלי ערביים – אינן קבועים במקום אחד, ומשום ללא קביעי ללא קברי ציה. אי נמי, לפי שנוסעים וחונים ממקום למקום ללא רצו להחזיק טומאה: והסוכות – של שומרי פירות: והלריפים – מדורת שאין להם גג אלא הדפנות נוגעות בראשיהן זו לזו, ודירות של כער הן ולא קביעי: צורגנין – סוכות עשויות בצדה להכניס בהן פירות מפני

הגשמים: אלקטיות – גג עומד על ארבעה עמודים להתקיר צו בקיץ שהרוח מנשבת צו מכל לדליו. ולשון אלקטיות, צתי הקיץ. תרגום קיץ קייטא: מקום החלים – מקום שבני העיר מניחין צו חלים לשמור לעת מלחמה: מקום לגיונות – שחונים צו חיילות של מלך:

גמרא – נדה דף כד' ע"ב

אמר רב יהודה אמר שמואל המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה ולד הוא אלא שיש לו כנפים תנ"ה א"ר יוסי מעשה בסימוני באחת שהפילה דמות לילית ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ולד הוא אלא שיש לו כנפים המפלת דמות נחש הורה חנינא בן אחיו של רבי יהושע אמו טמאה לידה הלך ר' יוסף וספר דברים לפני ר"ג שלח לו רבי יהושע הנהג בן אחיך ובא בהליכתן יצתה כלת (ר') חנינא לקראתו אמרה לו רבי המפלת כמין נחש מהו אמר לה אמו טהורה אמרה לו והלא משמך אמרה לי חמותי אמו טמאה ואמר לה מאיזה טעם הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם מתוך דבריה נזכר רבי יהושע שלח לו לרבן גמליאל מפי הורה חנינא אמר אביי שמע מינה צורבא מרבנן דאמר מילתא לימא בה טעמא דכי מדכרו ליה מדכר:

רש"י על הגמרא

דמות לילית – שידה קד יס לו פלוקף אדם
 יצתה כלת חנינא לקראת רבי יהושע: – כלומר
 הבא בן אחיך וצא עמו: ה"ג – צהליכתן

זוהר – ויקהל דף רד' ע"ב

ההוא אתפשטותא, כד אתוסף קדושן וברכאן מלעילא, על ההיא נקודה, אתנהיר כללא, ואתעביד רוחא נהירא בכל סטרין, אתפלג לעילא ונהיר.

חק לישראל – פרשת דברים יום ו'

וְאֶת־פֶּלֶג לְתֵתָא וְנִהִיר. וְדָא הוּא דְכִתְיב בְּיַד וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חוּלְקָא אַחְסָנָא אֵית לֵן בְּחָדָא:
 חוּלְקָא דְלַעִילָא, אַתְעֵטֵר בְּהַאי יוֹמָא, מַעֲנוּגָא עַלְאָה קַדִּישָׁא, וְאֶתְהַנִּי מִזִּיּוּא עַלְאָה דְעֵתִיקָא דְכָל עֵתִיקוּן. חוּלְקָא תַתְאָה, אַתְעֵטֵר בְּהַאי יוֹמָא, מַעֲנוּגָא דְלַתְתָּא, דְאֶתְהַנִּי בְּהַנִּי סְעוּדַתִּי. וְעַל דָּא, בְּעֵי לְעַנְגָּא לִיהַ, בְּמִיכְלָא וּבְמִשְׁתֵּיָא בְּלְבוּשֵׁי יְקָר, וּבְחֻדָּה דְכֻלָּא:
 וְכַד מִתְעַטְרָא הַאי חוּלְקָא לְתַתָּא, וְאֶתְנַטִּיר כְּמָה דְאַצְטְרִיָּה, סְלֻקָא לְעִילָא, וְאֶתְחַבְרָא בְּהַהוּא חוּלְקָא אַחְרָא. וְהַאי נְקוּדָה נְטִיל כֻּלָּא מְעִילָא וְתַתָּא, וְאֶתְכֻלִּילָא מִכָּל סְטְרִין. וּבְגִין דְמִתְעַטְרָא בְּשַׁבַּת, מְעִילָא וּמִתְתָּא, כָּל שְׂאָר יוֹמִין יְהִיב חִילָא לְכֻלָּא, וְאֶתְיַהִיב לִיהַ שׁוּלְטָנּוּ מְעִילָא וּמִתְתָּא. וּבְרִזִין דְסַפְרָא דְשְׁלֹמֹה מְלֻכָּא, אֲשֶׁתְּכַח רְזָא דָּא, וְאוּקְמוּהָ בּוֹצֵינָא קַדִּישָׁא, וְכֻפָּא חוּלְקִיהוּן דְיִשְׂרָאֵל:

הלכה – הרמב"ם הלכות שבת פרק י'

(א) הקושר קשר של קיימא והוא מעשה אומן חייב כגון קשר הגמלין וקשר הספנין וקשרי רצועות מנעל וסנדל שקושרין הרצענין בשעת עשייתן וכן כל כיוצא בזה אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פטור וקשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן מותר לקשרו לכתחלה:
 (ב) כיצד נפסקה לו רצועה וקשרה נפסק החלב וקשרו או שקשר חבל בדלי או שקשר רסן בהמה הרי זה פטור וכן כל כיוצא באלו הקשרים שהן מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותן לקיימא וכל קשר שאינו של קיימא אם קשרו קשר אומן הרי זה אסור:

לע"נ:

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גד גבריאלי בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה
 בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.